INWIJDING

DER

BEWAARSCHOOL

TE

ZANDVOORT.

DEN 26 OCTOBER 1845.

Gedrukt te Leeuwarden bij G. T. N. SURINGAR, 1845.

L. S.

BEWAARSCHOOL

VOOR

KLEINE KINDEREN

TE ZANDVOORT.

Daar in het Zeedorp *Zandvoort* dagelijks de vader des huisgezins tot volbrenging van zijn beroep zich op zee begeeft, en de moeder door het uitventen van den gevangen visch, zich van huis verwijdert, blijven de Kinderen gansche dagen alleen, aan gevaren van allerlei aard blootgesteld, zonder eenige Godsdienstige en zedelijke opleiding, en zijn veelal den badgasten tot last door hun bedelen.

Door het oprigten van eene Bewaarschool was in deze zwarigheden te voorzien.

De Heeren W. H. Suringar, M. Zattmaijer, en P. I. L. Huët, in den vorigen zomer eenigen tijd te *Zandvoort* hun verblijf houdende, en de nuttigheid van zoodanige inrigting daar ter plaatse inziende, hebben getracht, door eene inzameling van vrijwillige bijdragen de noodige gelden te verkrijgen; zij vonden in ieder die de Badplaats bezocht, liefderijke medewerking, zoodat de op deze wijze bijeengebragte som op dit oogenblik reeds de hoop doet voeden, dat men deze wenschelijke zaak tot stand zal kunnen brengen. Tot dat einde hebben, met

vrijwillige aanbieding en onderling goedvinden zich gaarne laten welgevallen, en met blijde gereedheid aangenomen de volgende benoemingen als tot:

Beschermheeren,	Jonkh. BARNAART VAN BERGEN, Heer van Zandvoort,
en	Prof. D. I. VAN LENNEP, lid der Gedeputeerde Staten;
Beschermvrouwen,	Mevrouw BARNAART, en Mevrouw VAN LENNEP.
Bestuurders,	I. VAN DER MEYE, Burgemeester te Zandvoort,
	C. SWALUE, Predikant aldaar,
	C. SMIT, Chirurg. aldaar,
	en H. A. VAN LENNEP, op de Hofstede Leyduin;
Bestuurderessen,	Mevr. VAN LENNEP, geb. VAN LENNEP,
	Mevr. de Wed. I. VAN EEGHEN, geb. KOOL,
	de Echtgenoot van den Heer VAN DER MEYE,
	de Echtgenoot van den Heer SMIT,
	en de Zuster van den Predikant SWALUE.

Daar echter de verkregene bijdragen nog niet toereikende zijn om een geschikt Lokaal voor eene Bewaarschool te bouwen, en hetgeen tot die inrigting behoort daar te stellen, en te onderhouden, zoo nemen bestuurders voornoemd de vrijheid U met den staat der zaken bekend te maken. En vermits de nuttigheid der Bewaarscholen, zich meer en meer bevestigt, en dezelve onder Gods zegen op een dorp als *Zandvoort* gewis ondervonden zal worden, zoo durven zij met vertrouwen Uwe hulp, het zij voor het eerst, het zij andermaal inroepen, en daartoe U nevensgaand Billet ter inteekening aanbieden; opdat door uwe bijdrage, het zij voor eens, het zij jaarlijks, deze nuttige inrigting tot stand kome, en de arme Kinderen overeenkomstig hun aanstaand beroep doelmatig mogen bewaard en zedelijk beschaafd worden, tot heil dier Kinderen, tot gerief der ouders, en tot eer van God!

Zandvoort,
den 6 September
1844.

VAN DER MEYE, Burgemeester,
C. SWALUE, Predikant,
C. SMIT, Chirurg.
en H. A. VAN LENNEP.

Ik ondergeteekende verklaar tot oprigting der **BEWAARSCHOOL** in het Dorp **ZANDVOORT** te zullen bijdragen,

de Somma van in eens.

de Somma van jaarlijks.

Zandvoort, den September 1844.

Men wordt vriendelijk verzocht de woonplaats, of het adres ter ontvang der ingeschreven gelden, hier onder te willen plaatsen.

Woonplaats

Adres

Aan den **BEZOEKER** der Gemeente **ZANDVOORT.**

Zandvoortsche Mannen, Vrouwen en Kinderen weest gegroet! weest hier welkom, hartelijk welkom!

Ik houde veel van *Zandvoort*. Zoo gaat het meer menschen, en waarom? Vooreerst, om die heerlijke, kostelijke zee! Dat is de groote en rijke geneesdrank van den goeden Hemelvader, om menschen, die swak en swaarmoedig zijn, of eenige kwaal hebben, op te knappen, te vervrolijken, gezonder te maken. — O, wie op een schoonen morgen of avond, in zomer of herfst, die zee kan beschouwen en daarbij *niets* denkt en *niets* gevoelt, dat is geen goedgestemd en welgezind mensch!

Maar er zijn nog andere redenen waarom men met *Zandvoort* is ingenomen. 't Is geen kwaad slag van volk dat daar woont. — Zij hebben courage; zij zijn nog al redelijk te vreden met hun lot en over het geheel volgzaam en niet eigenwijs. — Of behoort er geen courage toe om, bij allerlei wind en weer, in alle tijden van het jaar, op zee te swerven en nacht en dag oorlog met wind en

stroom te voeren? Behoort er geen courage toe, om vol te houden, week in week uit, al is de visch-vangst nog zoo klein? — En als dan de winter komt, en er veel om de tafel zitten, maar weinig op tafel staat; als men van koude bibbert, en er wel een zolder maar weinig brand is, zou men dan niet ligt overslaan tot klagen en murmureren? Zou niet ligt deze of gene zijne hand uitsteken naar het goed des naasten? maar daarin verdienen de Zandvoorders een prijsje. Zij weten de armoede met eenige onderwerping te dragen. Zij vergenoegen zich met eigen sober brood en hebben het grootste deel van dat sobere brood voor hunne kinderen over. Dit een en ander is oorzaak dat men met *Zandvoort* is ingenomen.

Maar hoewel er te prijzen valt, niet alles is onberispelijk. Het spreekwoord: „Elk is een dief in zijne nering", is hier niet onbekend. Liegen nu en dan als of het gedrukt ware en vloeken dat hooren en zien vergaat. En dan bij enkelen gemis van prijsstelling op de openbare godsdienst. Als men des Zondags in de kerk komt, behoorde men toch te kunnen zien, of de pinken al of niet aan wal zijn; maar men kan er meestal weinig van merken. Daar zijn er die liever driemaal *om*, dan eens in de kerk gaan.

Nu! genoeg over hetgene niet goed is. Het zal, met Gods hulp, beter worden. Wij zijn hier niet gekomen om te knorren en te bedroeven, maar om pret te hebben en van harte vrolijk te zijn. Ja, mijne Zandvoortsche vrienden! 't Is van daag een

feestdag. Een feestdag voor ouders en kinderen, een feestdag voor 't geheele dorp, en voor ons allen.

Ledigheid is des duivels oorkussen, is dat niet zoo? wat wordt er van een kind dat niets doet? Het leert niets doen. Het leert kwaad doen; want niets doen en kwaad doen zijn naaste buren. Voor die lieve kleine kinderen is er nu eene Bewaarschool. Men noemt het eene *Bewaarschool*, maar 't is niet alleen te doen om *bewaren* even als men kostbaarheden in eene kast bewaart, of een vogel in eene kooi opsluit. Het is wel eene bewaring tegen ongeluk en kwaad, maar te gelijk strekt zij tot het aanbrengen van iets goeds.

Ja, M. V.! alle knappe en goedgezinde menschen, in alle landen zijn vrienden en voorstanders van de Bewaarscholen. En ik zeg het in volle overtuiging: een *goede* Bewaarschool is een weldaad voor ouders en kinderen. Ja! voor 't geheele dorp.

Een Bewaarschool is een weldaad voor ouders en kinderen. Wat is de kostbaarste bezitting van vader en moeder! Zijn het vleesch en visch, tafel en stoelen, bed, kleeren en huissieraad? wel neen! 't zijn de kinderen, 't is *eigen* vleesch en bloed Maar onverstandige en ondeugende kinderen te hebben is dat rijkdom? neen! dat is armoede. Wie een' braven zoon, eene deugdlievende dochter heeft, die is rijk te noemen, en hij leeft ook lang, want in zijne kinderen leeft hij voort. Maar de kleine kinderen, zijn zij ondeugend en lui, hoe stoort dat

de vreugde in een huisgezin! Een paar stoute en ongehoorzame jongens kunnen eene halve hel in huis brengen. Wat al schrikken jagen zij soms vader en moeder op het lijf. Daar komt er een te huis met een bebloed hoofd, met een dikken neus. Ja! wat nog erger is, daar is er, terwijl vader en moeder van huis waren, één door kolendamp gestikt, of verbrand in het vuur, of verdronken in de regenbak of in de zee. Al die dingen zijn geene sprookjes.

Goddank! er is nu een school, en vader en moeder kunnen gerust van huis gaan. De kinderen zijn niet alleen bewaard tegen het kwade naar lijf en ziel, maar er wordt ook iets goeds in gebragt. Zij leeren gehoorzaamheid, orde en netheid. Eene aanstaande vischvrouw kan niet zoo pronk netjes zijn, als eene groote Madam, maar eene vischvrouw behoeft geen slordebel, geen floddermadam te wezen. Het haar van het kind goed gekamd, de nagels geknipt, de handen gewasschen en het sober kleedje met de minst mogelijke vlekken en scheuren, en dan een frisch gezigt en een open oog, kijk! 't is prettig de kinderen zoo op de straat bijeen te zien, en daarna in 't eigen huis te ontvangen. Dat is beter dan die leelijke en hatelijke centen-bedelarij op de straat en langs het strand, die, zoo ik hoop, ééns voor al afgeschaft en nagelaten worde. En dan leeren de kinderen ook het een en ander op de school. En wat leeren zij? Zij leeren zingen en bidden. — Het is zoo goed voor een mensch dat hij bidden

leert. Wie dagelijks bidt zal niet ligt een geheel slecht mensch worden. En dan bidden zij niet alleen voor zich zelven, maar ook voor vader en moeder. Die lieve kleine kinderen vertellen mooije historien uit het beste Boek en andere kostelijke boeken.

Maar nu begrijpt ge wel, vaders en moeders! dat *gij* ook uw best moet doen, om hetgeen er op de school inkomt, te huis er niet uit te jagen. Hoort eens! als de schooljufvrouw zegt: „men moet God liefhebben", en de vader vloekt God, dan breekt de vader af wat de jufvrouw opbouwt. En als de jufvrouw zegt: „men moet andere menschen liefhebben, en niemand kwaad doen", en als dan de moeder alle dagen rusie maakt met de buurvrouw, dan haalt de moeder er uit, wat de jufvrouw er in bragt.

Dus, vaders en mooders! zal de school weldaad voor u en de kinderen zijn, dan medegewerkt met de jufvrouw! De kinderen trouw naar school gestuurd en de jufvrouw haar moeijelijk werk niet nog moeijelijker gemaakt, door over alles te vitten, en als de wagen soms niet regt loopt terstond gevaar te zien. De schooljufvrouw heeft het goede voor, maar 't is ook een mensch. Acht en eert haar om haar werk en om uwer lieve kinderen wille. Zoo is deze school eene weldaad, voor u, vaders en moeders, eene weldaad voor uwe lieve kinderen, ja! *voor 't geheele dorp.*

Dat spreekt reeds van zelf, — zoodra 't eene weldaad voor ouders en kinderen is; want ouders

en kinderen zijn dorpsbewoners. Maar ook voor hen, die geene kinderen hebben, ja, voor de geheele bevolking is eene goed ingerigte, welbestuurde Bewaarschool een zegen. Het verbetert het voorkomen van het dorp. Als een vreemde het binnen treedt en hij leest daar: „*Bewaarschool uit liefdegiften gesticht,*" dat klinkt toch beter, en geeft gunstiger en aangenamer indruk dan dat men gedurig las:

Tree binnen maar!
Hier vind je klaar,
Genever en sterke Brabandsche Bieren
En ferme Sigaren, Alles om te pleisieren.

Van geheeler harte wensch ik, dat het te *Zandvoort* goed ga, en dat er geld verdiend worde. Geldverdienen is prettig. Maar dat pleisier breekt zuur op, als 't geld lui en brooddronken, hebzuchtig en ligtzinnig maakt. Dan is veel geld een vloek. Een mensch met een volle beurs en een leeg hoofd en hart weegt niet zwaar, want wat dan zwaar weegt is de *beurs*, niet de *mensch*. O! er kunnen nog twintig nieuwe huizen gebouwd worden, bewoond door twintig welgestelde Zandvoorders, en toch zou *Zandvoort* daardoor alleen niet kunnen welvaren, maar daarbij zelfs kwalijk kunnen varen. Als de aardappelen het driedubbele opbrengen van den gewonen prijs, als de vischvangst goed en de beurs dik en vol is, en het hart dan ook vol is van ootmoed, vol van dankbaarheid en van de vreeze Gods, dan vaart *Zandvoort* wel. Tot zulk eene welvaart kan de school iets toebrengen. Als

de kinderen opgroeijen tot kloeke en deugdzame menschen, tot goede Christenen, dan komt er meer rust en orde, meer vrolijkheid en vrede in *Zandvoort*, en dan worden ouden en jongen hoe langer zoo meer afkeerig van al wat de welvaart van het dorp kan schaden.

Ziet! het is winter. De zee is bezet met ijs. De sneeuwvlokken waaijen door de lucht. Het is bitter koud. Hoe vaak dreef verveling de mannen naar de herberg, waar zedelooze en zondige praatjes worden gehouden, waar men niets winnen kan, maar veel verliezen. Maar, merkt het op! in plaats daarvan, gaan vader en moeder een uurtje in de Bewaarschool. Daar heffen een honderdtal kinderen het winterlied aan ter eere van God. Verkwikt en verwarmt dat niet het hart? Gaan vader en moeder niet bemoedigd naar hunne woning? Is 't geen verblijdend gezigt voor alle dorpsbewoners wanneer zoo vele lieve kleinen naar de school zich begeven of gebragt worden? Is zulk eene school geen weldaad voor het dorp, en een sieraad tevens? Is 't niet een voorregt en eene vreugde Heer te zijn van zulk een dorp?

Tot U rigt ik dan het eerst het woord, H. W. Geb. Heer, *Heer van Zandvoort*. Heer van *Zandvoort!* wat is dat? Is het Heer van duinen, wegen en aangemaakte gronden? Nu! dat zegt en beteekent wel *iets*. Maar er ligt in dien schoonen titel toch iets *meerders*, iets *beters*, iets *hoogers*. Heer en Meester te zijn van de achting en gene-

genheid van Zandvoorts bewoners, van jongen en ouden, van behoeftigen en gegoeden. Ziet! daarin ligt de voorname kracht van den titel. Dat is het Heer- en Meesterschap, naar welks uitoefening men staan moet. En deze achting en genegenheid, men kan ze winnen, niet door geven van geld en goed zonder doel en als in den blinde, maar in verwekking en vermeerdering van zedelijkheid en godsvrucht, door voorbeeld, door verstandigen raad en door nuttige instellingen. Indien niet alleen de gevels der woningen in Zandvoort wit zijn, en de huizen uiterlijk en inwendig opgeknapt, maar als tevens de zedelijke en godsdienstige physionomie der dorpsbewoners zich zuivert en verheldert; als het onreine en zwarte in hoofd en hart wordt weggevaagd, en er vele brave, godvruchtige, christelijk gestemde en gezinde menschen wonen, gezond naar lijf en ziel, *dan* is het een onschatbaar voorregt Heer van *Zandvoort* te zijn. Dat voorregt wenscht u mijn hart. 't Make u den avond des levens helder en vrolijk.

Ja! een helderen en vrolijken levensavond kan ons vooral de kinderwereld bezorgen. — Men heeft de wereld en de grootheid des levens in hare juiste waarde leeren kennen. Men weet het bij ervaring: „In veel wijsheid is veel verdriet en die wetenschap vermeerdert, vermeerdert smarte." Maar ziet! daar komt een lief aanvallig kind en strijkt de wijsgeerige rimpels weg van het voorhoofd. Is het niet zoo, Hooggeachte, Hooggeleerde Heer

van Lennep? Vestig ik mijn blik op U, onwillekeurig komt de gedachte in mij op: „Niets is den grooten geleerde te klein." Doorkneed in de studie der ouden, geen vreemdeling in het Boek der Boeken, dat hoogere wijsheid bevat, dan al de schriften van oude en nieuwe wijsgeeren te zamen, dragende vele en velerlei titels — hebt gij tot deze titels eenen nieuwen toegevoegd: „*Beschermheer eener Kinderbewaarschool.*" 't Is eene rondborstige verklaring van uwe zijde, dat gij ontwikkeling van den menschelijken geest niet beschouwt als een privilegie van den geleerden en hoogeren stand, maar dat ook de verstandelijke en zedelijke kracht van het behoeftige visscherskind niet mag blijven sluimeren. Smaak de zielevreugde velen dezer kinderen gelukkig te zien opgroeijen. Deze kinderschool worde eene hoogeschool in de bevordering van hetgeen waar en goed is, wat liefelijk is en wel luidt. Op deze school wijze men later met dankbare vreugde, als op eene akademie, waar gezonde, kloeke, zindelijke en eerlijke visschers en visschersvrouwen hunne eerste vorming ontvingen.

Dat te aanschouwen zal ook de vreugde van uw leven zijn, *Achtbare Heer Burgemeester* dezer plaats. Gij beseft het ten volle, dat het niet genoeg is, voor de welvaart van een dorp, dat door eene goede vischvangst, door vele badgasten en wedrennen er geld in den zak komt. Er moet tevens en vooral iets goeds en beters voor hoofd en hart gewon-

nen worden. Op zulk een winst voor uwe onderhoorigen maakt gij jagt. Een ware *woekeraar* mag men u noemen. Gij woekert met het gezond verstand, dat God in ruime mate u gaf, met uwe ervaring en uwen goeden wil. Gij hebt, in vereeniging met anderen, reeds velen den jenever, dien duivelskunstenaar, doen afzweren en betere renten doen trekken van het daardoor bespaarde geld. Een winstgevend kapitaal werd uwer gemeente op nieuw in de Bewaarschool geschonken. Die school is het begin tot een weldadig geheel. 't Is de voorlooper van de gewone school. En op de gewone school volgen later, zoo ik hoop, de Herinneringslessen en Zangoefeningen, vooral van 't godsdienstig gezang voor de meer gevorderde jeugd, en de Brei- en Naaiwinkels voor Meisjes, opdat zij althans leeren hun eigen kleed te herstellen. Dit alles ligt in het verschiet. Twijfelt Gij of het ooit zal verwezenlijkt worden? Heeft dan de stichting der Bewaarschool, in ruim twee jaren, uit zoo kleine beginselen, U niet overtuigd, dat bij zulk goed werk God diegenen helpt die zich zelven helpen?

Daarvan zijt gij zeker overtuigd, Wel Eerw. Zeer Gel. Heer *Predikant van Zandvoort.* Door *uwe* ijverige medewerking zijn vele deelnemers voor de school gewonnen, en is het tijdstip der oprigting bespoedigd. Maar niet alleen anderen wekt gij op om aan het heil der jeugd te arbeiden: zelve gaat gij daarin voor, door uwe zangoefeningen, door uwe

voorlezingen, door wekelijksche kindervereenigingen op de winteravonden, door uwe godsdienstige toespraken en stichtende volksleerredenen. Een christen-*wijsgeer* zijt gij. Deze toch is eene edele wijsbegeerte, die anderen, in hun wezenlijk belang, weet te geven wat zij noodig hebben, weet te onthonden, wat zij niet goed kunnen dragen en beheeren. Eene welingerigte kinderschool maakt uwe bemoeijingen tot een sluitend geheel. Uwe schoone taak zal het zijn in de weeke kinderharten zaden te strooijen van godsdienst en deugd en die te winnen voor God en Zijnen grooten Zoon. Maar sektengeest en overdrijving zult gij verre weren van 't kinderlijk hoofd en hart. Alle godsdienstig onderrigt, dat de liefde tot den naaste doodt en geestelijke hovaardij aankweekt, kan geen onderrigt zijn dat den Heer welgevallig is. De liefde is de vervulling der wet; want God is liefde.

O! dat door deze school, door *al* uw werk velen gewonnen worden voor het rijk des Heeren, dien wij allen, zij het ook onder verschillende namen en vormen, vereeren als onzen Leidsman, Vriend, Voorganger en Zaligmaker. Heerlijk is uwe betrekking. *Christus* is uw meester. Een visscher der *menschen* kan men u noemen. Werp steeds het net uit met wijsheid! En onder hoogeren zegen zij de vangst voorspoedig. Dat veler zielen door u behouden worden!

Maar wie op het behoud der ziel prijs stet, ver-

waarloost toch het ligchaam niet. U, *waardige Geneesheer!* zij de zorg voor de gezondheid der lieve kinderen opgedragen. Ach! hoe menige ondeugende neiging werd tot eene schrikwekkende hoogte ontwikkeld. Verwaarloozing der gezondheid, bedorven sappen, eene ongeregelde levenswijze, slecht voedsel, uitsluitend gebruik van half bedorven aardappelen, slordigheid en onreinheid droegen daartoe veel bij. Hoe aandoenlijk was de slotsom van een opzettelijk onderzoek naar den gezondheidstoestand van een twintigtal ondeugende kinderen, in zekere inrigting vereenigd. Hoe blijkbaar was hunne gezondheid in de vroege jeugd ten eenemale verwaarloosd. Doe daarom uw best, waardige *Geneesheer!* dat de kinderen niet door te veel leeren worden benaauwd en bezwaard. Onschuldige spelen, vele en wel overlegde beweging zijn hoofdzaken. Een gezond mensch heeft de meeste kans, onder den zegen van God, waarlijk wijs en vroom te worden. Bij de volksopvoeding staat de zorg voor de gezondheid te veel op den achtergrond. Men wachte zich om wijsneuzen en tienjarige ziekelijke professoren te vormen. 't Zou van belang zijn in alle Schoolcommissien een Medicus te benoemen.

Maar er is nog meer op te merken. De waarlijk godsdienstige heeft alle reden om van harte vrolijk te zijn. Het Evangelie is eene blijde boodschap, maar de ziekelijke naar 't ligchaam ziet met een ziekelijk oog, gelooft met een krank hoofd, gevoelt met een benaauwd gemoed. En 't geen blijdschap en zachtmoedigheid moest wekken, geeft stof-

fe tot vreeze, tot angst, tot harde oordeelvellingen. O! wijd Gij een deel van uwen tijd, van uwe kennis en kracht aan deze heerlijke inrigting. God geve, dat eenmaal eene betere volwassene bevolking door dezelve gevormd worde. Vele en dierbare dooden betreurt gij. Vele levenden mogen uwen roem en uwe blijdschap worden! — Uwe brave vrouw, tot Medebestuurderesse der school bestemd, rust sinds korten tijd onder de dooden. Neen! zij leeft bij God en bij hare eigene kinderen. Haar aandenken blijft bij de nog levende Bestuurderessen in eere!

Wat u betreft, *Bestuurderessen* en *Beschermvrouwen!* Is het u niet wel om het hart? Gij hebt u voorgenomen iets goeds te doen. Heil u! Hoe meer goede voornemens de mensch opvat en volvoert, hoe meer levensvreugde hij smaken kan. Edele vrouwen in vele landen zijn u voorgegaan. Zij staan u getrouw ter zijde. In *Stockholm* heb ik zelf de Bewaarscholen gezien. In *Rusland* is het voor hooggeplaatste vrouwen van het Hof eene bijzondere vreugde zich met de kinderen van behoeftigen te bemoeijen. Nu! zij kunnen er ook meer winnen voor hoofd en hart, dan op een prachtig Keizerlijk bal. In *Duitschland* zijn allerwege verdienstelijke vrouwen in de weer. In 1802 heeft de Vorstin van *Lippe-Detmold*, *Paulina*, zulk eene inrigting daargesteld. Zij achtte deze zaak harer bemoeijing waardig! Maar 't zou er bitter uitzien, indien 't noodzakelijk ware eene Vorstin

te zijn, om voor kleine kinderen nuttig te wezen. Wie was de eerste grondlegster van de kinderscholen in *Frankrijk?* Eene *vrouw!* en welke? Eene Vorstin of Staatsdame! de vrouw van den Gouverneur, Burgemeester, Doctor of Dominé? neen eene dienstmaagd, de dienstmaagd van een Dominé en wel van den edelen, wereldberoemden Predikant *Johann Friedr. Oberlein*. De school werd gesticht den 16 Julij 1779. De naam dezer edele dienstmaagd was *Louise Scheppler*, geboren 4 November 1763, gestorven Julij 1837. Vrede zij de assche dezer Kindervriendin!

Nederland mag *ook* roem dragen op het bezit van kindervriendinnen uit verschillende rangen, standen en allerlei leeftijd. Het tegenwoordig plegtig feestuur levert daarvan het bewijs. Verdienstelijke Vrouwen! verblijdt gij u niet in uw kloek besluit om u aan 't heil dezer kleinen te wijden? Ziet niet op tegen de taak. Al doende leert men. De goede God zal u helpen. Leeft en werkt onder elkander in volle liefde en vrede. Er zij onder u geen andere naijver dan om het meeste goed te doen. Eendragt zal u sterk maken. Het kibbelen over kleinigheden uit jalouzij ontsproten, zoude verzwakken en outbinden. Eene vrouw, die in eene algemeene betrekking iets te zeggen heeft, kan oneindig veel goeds doen. Maar is zij te opgewonden, te kwalijknemend, te eigenlievend, dan baart de muis dikwijls een berg, en wel een berg, die vrij ongemakkelijk te beklimmen is. Nederigheid gaat voor de eere, en het schoonste sie-

raad eener vrouw is wijze zachtmoedigheid. 't Zij bovenal uw streven om overeenstemming en gepaste vrijwillige zamenwerking te brengen tusschen huis en school, tusschen vader, moeder en schoolvrouw. Het kan en mag het doel dezer inrigting niet zijn, om het familieleven te verzwakken, om den band tusschen ouders en kinderen los te maken. Die band is daartoe te heilig. Maar zal hij heilig blijven, dan moeten vader en moeder niet onwijs zijn en niet onheilig handelen, niet de schoolvrouw bemoeijelijken, en door eigen leer en voorbeeld aan hunne kinderen een wapen tegen hen in de hand geven. Bevorder Gij dan, Beschermvrouwen en Bestuurderessen! den vromen zin in 't hart van vader en moeder, opdat hunne zorg zich sluite aan die der schoolvrouw, en het kleine kind waarlijk zegen brenge in de ouderlijke woning. Daartoe helpe u de Algoede!

De Algoede helpe ook *U*, Geachte Heer *H. A. van Lennep*. Ja! de Algoede heeft u reeds geholpen. Wat hebt gij geijverd om de finantiële krachten dezer inrigting te versterken. Van *elke* gelegenheid hebt gij verstandig partij getrokken. Gij verstaat de kunst van oogsten. Bij Prinsen en Grooten, bij Mannen en Vrouwen hebt gij de belangstelling opgewekt. Daardoor hebt gij groote en gewigtige diensten bewezen, niet alleen voor de kas dezer school, maar tot verlevendiging van een hoogst gewigtig beginsel. Gij hebt, door opwekking en eigen voorbeeld, aangewezen dat men *wel* kan en

moet doen met wijsheid en overleg. 't Wordt hoog tijd, dat de Nederlanders, die gewoon zijn zoo veel te geven, leeren woekeren met hunne giften. Een onbekend gebleven menschenvriend gaf den vorigen winter tienduizend gulden voor de behoeftigen te *Amsterdam.* Wie zegent niet in zijn hart dien weldoener, die *f* 10,000 aan de armen geeft! En toch vragen wij bescheiden: was de vrucht van zoo groot eên kapitaal rijk te noemen? Men had zeventig duizend armen vergast op een kop koffij en een paar boterhammen. Met zulk eene som had men eene groote school kunnen stichten of uit de rente eene kleine kunnen onderhouden. Zoo had het offer van menschenmin nog vrucht gedragen over honderd jaar.

De kapitalist beseffe meer en meer van hoe groot belang het zij om voor *scholen* en andere nuttige inrigtingen, ook grootere sommen ten beste te geven. Of is 't niet bedenkelijk om de Bewaarscholen op den duur te veel afhankelijk te maken van kleine jaarlijksche bijdragen? In *Silezie* hebben weldadige mannen en vrouwen daaraan grootere sommen geschonken of gelegateerd. Zou men niet mogen verwachten, dat deze en gene, die door de Zandvoortsche baden gezond en gesterkt werd, een gedenkteeken van dankbaarheid aan God zal achterlaten, door aan de kinderen van het dorp wel te doen? In vorige dagen werden tonnen gouds vermaakt aan weldadige inrigtingen. 't Was wel eens overdreven. Mij lacht steeds het denkbeeld toe, dat de welwillend vermogenden, bij hun

versterven, hunne jaarlijksche bijdragen gekapitaliseerd vermaken aan die algemeen nuttige inrigtingen, waarvan zij leden waren. Zoo wordt men deelnemer *à perpétuité.* Vele kleintjes maken een groote.

Doch genoeg over geld gesproken. Gij hebt niet alleen geld gegeven en ingezameld, maar ook uwe persoonlijke medewerking verleend. Dat is kloek en edel! — Onder sommigen van de hoogere standen heerscht een dwaalbegrip: men stelt wel eens een te overdreven prijs op menig ambt en titel, die op de prijscourant van het maatschappelijk leven, te regt of onregt, hoog genoteerd staan. Men meent dat de bemoeijingen met het Nut van het Algemeen, met scholen enz. meer te huis behooren bij den burgerstand. Men meent, dat, indien men niet slaagt in de verkrijging van hetgeen men wenscht, men zijne *carrière* gemist heeft. Schadelijke dwaling! Er *is* geen betere carrière te maken dan te zaaijen en te ploegen op den verstandelijken en zedelijken menschen-akker. Dan oogsten anderen en men oogst welligt het meest zelf. Gij, geachte Heer *van Lennep!* toont dit te gelooven en te willen. Uw geloof worde dat van velen uit den deftigen stand. Zoo komt er verband tusschen grooten en geringen. Doch wat spreek ik van groot of gering? *Armen en rijken, God heeft ze beiden gemaakt.* Zoo komt er verband tusschen menschen en menschen! Zoo is er vreugde bij rijk en arm, bij onderdom en jeugd, in huis en op de school.

Maar zal de school aan dat doel beantwoorden, hoe veel komt er dan aan op de *Schoolvrouw.* Daarom een woord gerigt tot U, die benoemd zijt tot *Onderwijzeresse.* Wat is het een kostelijk ambt! Kent gij eene begeerlijker bestemming op de wereld, dan deze, om kinderen, zeer jonge kinderen op te voeden tot godvreezende, deugdzame menschen? Gij weet het, de indrukken en de leiding, die men in de eerste levensjaren ontvangt, vooral van het tweede tot het zesde jaar, zijn dikwijls beslissend voor het geheele leven. 't Is uwe taak, zulke goede indrukken aan 't weeke kinderhart mede te deelen. Pas daarom op de kleintjes bij deze kleinen. Een geringe opening wordt ligt een groote scheur. Pas op het ligchaam, en leer er de kinderen voor zorgen. Lijf en ziel zijn naaste buren. Vuile handen, waar ze niet behoeven vuil te zijn, en vuile harten wonen wel eens digt bij elkander. Zeer naauwe schoenen en klompen geven wel eens een benaauwd hoofd en een benepen hart. En wat de zedelijke vorming betreft, leer bovenal den kinderen de *waarheid* beminnen en de *waarheid* spreken. Daarin moeten de ouders de Schoolvrouw helpen. Dat doen ze dikwijls niet. Ontdekt gij bij vader of moeder, in het grootbrengen hunner kinderen, kleine gewoonten of slechte en verkeerde begrippen, die de lust tot onwaarheid begunstigen, geef die ouders een vriendelijk lesje. Wilt gij een voorbeeld hoe die lust tot onwaarheid door de ouders zelve begunstigd wordt, ik zal het mededeelen. 't Is kermis in eene groote stad. Men

heeft den kinderen beloofd zij zullen ook kermis houden. Met de schuit zal men reizen, 't zal een pret zijn. Men zit in de schuit. De schipper komt om de vracht. „Kinderen betalen immers de helft, schipper?" vraagt de moeder. „Ja," antwoordt de schipper, „als ze onder de negen zijn. Hoe oud is dat jongetje?" „Acht jaar," zegt de moeder. „Wel neen, moeder!" zegt de knaap, „ik ben ruim negen." Daar krijgt de jongen een stoot in de zij, een trap op de teenen, en met een vergramd gezigt zegt de moeder: „Jou wijsneus! je zoudt nog beter weten dan je eigen moeder, hoe oud je bent? schipper zoo als ik zeg, zoo is het.' De halve vracht wordt betaald. Men heeft een dubbeltje bespaard en zijn eigen kind les gegeven in de kunst van liegen en bedriegen. (*) Zoo mijne waarde Jufvrouw! zijn in het gebied der huisselijke en schoolopvoeding honderden kleinigheden, waaraan het groote soms ten naaste grenst.

Vergeet voorts nooit *welke soort* van kinderen u zijn toevertrouwd. Met uitzondering van weinigen zijn het visscherskinderen, bestemd tot visschers en vischvrouwen. Zij behoeven niet veel te weten, zoo zij vóór alle dingen dit weten: „*Den Heer te vreezen is wijsheid en van het kwade te wijken verstand.*" Zoo zij dit maar weten: „*Eert uwen vader en uwe moeder.*" Zoo zij maar weten: „*Heb God lief bovenal en uwe naasten als u zelven.*" Zoo zij maar dit weten: „*Jezus Christus, de Zalig-*

(*) *Oosterwijk Bruijn* heeft dit luimig berijmd.

maker der wereld, is de grootste kindervriend en ook der kinderen heerlijk en goddelijk voorbeeld." — Nu! de goede God schenke u wijsheid, lust en kracht om voor de kinderen te zijn eene leidsvrouw ten goede voor twee werelden. Belooft gij uw best te zullen doen?.....

(De Onderwijzeresse legt die belofte af.)

En *gij*, Vaders en Moeders! staat allen op. Belooft gij de Jufvrouw te helpen, en uwe kinderen met eere vóór te gaan?
Belooft gij dat? zegt dan *hardop*: „Ja! wij belooven het."

(De Ouders leggen die belofte af.)

Deze oogenblik is gewigtig voor U, *Onderwijzer van de Dorpsschool!* De Bewaarschool voor kleine kinderen kan met uwe school één geheel uitmaken. Moge het U gelukken door uw onderzigt vele kinderen naar hoofd en hart gelukkig te ontwikkelen, en ze in waarheid tot *menschen* te vormen, — door den zegen van *Hem*, die meer vermag dan de mensch.

Ja! EEN is er, die *meer* is dan de mensch, en wie is Hij? *Hij* is het die niet alleen Heer is van *Zandvoort*, en van het Koningrijk der Nederlanden, maar Heer van de zee en van de duinen, en van alle koningrijken der aarde, ja! Heer van hemel en van aarde. Hij is het, die de lotgevallen der volken en van elken afzonderlijken mensch be-

stuurt. — Hij is het, die alles ten goede leidt, en het goede schept uit het kwade!

Ziet! daar treft in Beijerens hoofdstad een jeugdig Echtgenoot een onvoorziene slag. De dood ontnam hem zijne trouwe Gade. Eene ernstige ongesteldheid drijft hem naar het Zandvoortsche strand. Maar die vreemde Heer uit verre landen, die gezondheid voor eigen ligchaam zoekt, zal tevens geroepen worden, om, in een vreemd land, gezondheid van den geest bij anderen te helpen bevorderen.

Ziet, datzelfde *Zandvoort* wordt door eenen anderen badgast bezocht uit Neerlands hoofdstad. De Leeraar bij de Protestantsche Christenheid schuwde den omgang met den Roomsch-Katholieken Beijerschen broeder niet. Ware er eene klove gebleven, zoo als dit, helaas! dezer dagen te veel plaats heeft, welligt ware de stichting der School nog jaren uitgesteld. Maar eendragt heeft magt gemaakt, en christelijke eendragt is geheel bestaanbaar met vasthouding aan eigene geloofsbegrippen. Christelijke eendragt geeft eene ongekende kracht.

Voor nog een' anderen badgast uit de hoofdstad, den tegenwoordigen spreker, was 't onwaardeerbaar voorregt weggelegd, in Gods hand, het werktuig te zijn, om anderen op 't belang eener Bewaarschool voor dit dorp opmerkzaam te maken. Zal die man zich daarop verheffen? Dan ware hij een belagchelijke dwaas. God lag het in zijn hart. Gode zij lof en eere!

Ja, Gode zij de eere! Hij is het, die uit het

kwade het goede schept. Ziet! daar worden op den dag des Heeren, den 27 Augustus 1843, de tempeldeuren geopend. In den rij der badgasten, die opgaan naar het Bedehuis, telt men een edel jongeling, de vreugde en roem van Vader en Moeder, *Robert Daniel Koch.* De Leeraar is aan het Amen zijner toespraak genaderd. Maar dat Amen werdt voorafgegaan door deze woorden: „Welligt is er een of ander onder mijne hoorders, die voor de laatste maal de openbare Godsdienst bijwoont." Was de Leeraar ditmaal Ziener of Profeet? Twee uren daarna was de profetie bewaarheid. *Koch* was twee uur later een lijk! De zee nam hem op in haren schoot. Hij had zich badende te verre verwijderd. Redding was niet mogelijk. Daar staat de achtbare Vader bij het lijk. Zal voortaan *Zandvoort* voor hem en geheel zijn gezin eene plaats der verschrikking zijn? Hij verloor er zoo onverwacht, op zoo aandoenlijke wijze een' braven zoon. Zal de Vader voortaan voor altijd *Zandvoort* ontvlugten? Neen, de mensch en Christen, die het beeld van God in oog en hart heeft, poogt ook dat beeld, in menschelijke zwakheid, door daden aanschouwelijk te maken. Ook de welgezinde mensch poogt uit het kwade het goede te scheppen. Een brave, weldenkende, volwassen Zoon is gestorven, maar de wijze onbekrompenheid des Vaders maakt dat afsterven dienstbaar aan het welzijn van een groot aantal verwaarloosde kleine zonen en dochteren. O! indien de Zandvoortsche Bewaarschool den naam droeg van *Roberts* school, zij droeg

dien naam te regt. Zoo lang die School bestaat, beschouwt men die stichting in verband met eene der meest treffende gebeurtenissen aan het Zandvoortsche strand. Onvergetelijk blijft bij Zandvoorts bewoners den naam van *Robert Daniel Koch.*

Vader, Moeder, Broeders, Verwanten, gij hebt eenen edelen moed aan den dag gelegd door uwe tegenwoordigheid te dezer plaatse. O! schrijft het met onuitwischbare letteren in uw hart: Gode zij dank en eere, Hij schept uit het kwade het goede.

G. T! Denkt aan die Medebestuurderesse der school, die achtbare vrouw. *Weduwe* is haar aandoenlijke titel. Treurt zij over het gemis als eene die geene hope heeft? Onttrekt zij zich, daar zij selve een talrijk kroost bezit, aan alle bemoeijing met vreemde kinderen? Neen, 't is haar eere en vreugde onder de Bestuurderessen geteld te worden. Zij vermindert vroeger en tegenwoordig eigen leed, door andere Vaders en Moeders te verblijden. Bragt alzoo het kwade niet het goede voort? Gode zij dank en eere!

Ziet gij daar die meer jeugdige Moeder? O! het kost tranen zonder tal uw lief kind naar het graf te zien dragen. Wie billijkt niet die tranen? Maar tranen van vreugde ontrollen het oog, wanneer men die Moeder met christelijke onderwerping hoort zeggen: „Ik mag geen eigen jong kind aan het hart drukken, maar dáárom klopt dat hart toch voor de kinderwereld. Mij zal het genot der

siele zijn, als Medebestuurderesse der School, aan andere moeders moedervreugde te bezorgen."

Edele Vrouw! uw *eigen* kind werd opgenomen van de aarde, om opgevoed te worden in den Hemel. De moeder neemt de zorg op zich van vreemde kinderen; zij wil die doen opvoeden voor betere wereld. Zoo is er toenadering tusschen moeder en kind. Zoo is er verwantschap des geestes! Dat is woeker drijven met de smart, dat is eene onderwerping, zoo als het eener Christinne betaamt. Reeds schonk de Algoede haar ten loon nog eenmaal eigene volle moedervreugde! God immers schept uit het kwade het goede. Hem zij lof en eere!

Ja, Hem zij lof en eere! Daar snellen honderden badgasten en badbezoekers naar het strand. Voor vele en velerlei kwalen wordt leniging en herstelling gezocht in de zee, de heerlijke zee, die God gemaakt heeft. Maar eigene ligchaams- en zielesmart maakt het hart deelnemend voor anderer lief en leed. En waar 't hart zich opent, blijft de beurs niet gesloten. Vele zieken en ziekelijken hebben tot stichting der School bijgedragen, en anderen krachtig opgewekt. Zoo bragt het kwade het goede voort!

Zandvoortsche Mannen en Vrouwen, Vaders en Moeders, uw hart zij vervuld met lof en dank. Gode zij de eere! Liep menigmalen de vischvangst tegen, zulk een kostelijke vangst heeft

Zandvoort nog nooit gedaan. Eene School present voor *alle* uwe kleine kinderen. Al waren al de pinken alle dagen van het jaar, iederen dag, vol van de duurste visschen, 't is nog niets, vergeleken bij dezen zegen. Want een kind, dat gezond is naar lijf en ziel, dat God en Jezus lief heeft, is meer waard dan honderd duizend van de beste visschen. Daarom zij uw hart vervuld van dank jegens den Algoede! Nu! uw brave Leeraar zal u tot godverheerlijkende erkentenis stemmen. Zoo aanstonds spreekt men tot u in Gods tempel, waar 't loflied zal rijzen Hem ter eere.

Mijne taak is ten einde. Staat nu allen op; allen wie gij zijt, Aanzienlijken en Geringen, Ouden en Jongen, Mannen en Vrouwen! en laat uw mond, uw gezang, de weerklank zijn van 't gevoel uws harten.

Gods naam moet eeuwige eer ontvangen,
Men loof Hem vroeg en spâ,
De wereld hoor' en volg' mijn zangen,
Met *Amen*, *Amen* na.
